

Opettaja-oppilasvuorovaikutuksen laadun yhteys alkuopetusikäisten työskentelytapoihin

Eija Pakarinen

Mitä on oppiminen?

”Että uskaltaa” (eskarilainen kysyttäessä: ”Mitä on oppiminen?”)

- Opettajan tehtävänä on mahdollistaa kiinnostuksen herääminen ja säilyminen oppimista kohtaan sekä luottamuksellinen, **turvallinen ilmapiiri** luokassa/ryhmässä, kaikkien osallisuus (tilaa erilaisuudelle, tilaa kokeilla ja erehtyä, kaikkien arvostaminen)

Millaisin eväin koulutielle?

Oppimismotivaatiota käsittelevän tutkimuksen keskeisiä kysymyksiä ovat olleet:

-Miksi toiset lapset pitävät matematiikasta mutta toiset eivät voi sietää sitä? Miksi toiset lapset pitävät kaikista oppiaineista -ja kokevat koulunkäynnin mielekkäänä - kun taas toiset lapset eivät pidä koulussa mistään?

-Miksi toiset lapset pitävät vaikeista tehtävistä ja ovat sitkeitä pienistä epäonnistumisista huolimatta? Miksi taas toiset ovat oppimistilanteissa ahdistuneita ja pyrkivät välttelemään vaikeita tehtäviä?

→ Mikä on motivaation merkitys oppimisessa ja miten voidaan ohjata ja tukea motivaatioltaan erilaisia lapsia?

Oppimismotivaation osatekijät

2. TEHTÄVÄKOHTAISET MIELTYMYKSET:

Erilaisiin tehtäviin,
asioihin tai oppiaineisiin
liittyvä kiinnostus ja
arvostus

1. OPPIJAMINÄKUVA:

Näkemykset ja
uskomukset itsestä
oppijana

3.

TYÖSKENTELYTAVAT:

Suoriutuminen ja
kiinnostuksen
ylläpitäminen
oppimistilanteissa

Työskentelytavat (suoritusstrategiat)

- **Lapsilla erilaisia työskentelytapoja** jo koulun alkuvaiheessa (Aunola ym., 2002, 2003)
- **Tehtäväsuuntautuneisuus** (task-focused behavior).... myönteinen minäkuva, käsitys sisäisestä kontrollista, myönteiset tunteet, onnistumisen odotukset, sitkeys ja yritteliäisyys
 - matemaattisten taitojen ja lukutaidon kehitys (Aunola ym., 2003; Hirvonen ym., 2012; Onatsu-Arvilommi ym., 2002)
- **Tehtävien välttely** (task-avoidant behavior) epäonnistumisen ennakointi, käsitys ulkoisesta kontrollista, taipumus vältellä haasteita, vähäinen sitkeys ja yritteliäisyys, ahdistuneisuus → haittaa koulutaitojen kehitystä ja on yhteydessä oppimisen pulmiin (Hirvonen ym., 2013; Poskiparta ym., 2003; Valås, 2001)
- **Passiivinen** (ns. opittu avuttomuus) ja **aktiivinen välttely**

Mitä tiedetään aikaisemmasta tutkimuksesta?

- Opettaja-oppilasvuorovaikutuksen merkitys
- Oppilaiden motivationaalinen ja ohjauksellinen tukeminen
 - **vähemmän tehtävän välttelyä** luokassa (Turner ym., 2002, 2003; Urdan, Midgley, & Anderman, 1998).
- Laadukas opettaja-oppilasvuorovaikutus
 - **vähemmän tehtävistä pois suuntautumista** (Pianta ym., 2002; Rimm-Kaufman ym., 2005; 2009).
- Tehokas ryhmän hallinta/toiminnan organisointi ja korkea ohjauksellisen tuen laatu → oppilaiden **vahvempi sitoutuminen** koulutyöhön (Downer ym., 2007; NICHD, 2005; Wharton-McDonald ym., 1998).
- Tunnetuen laatu tärkeää motivaation tukemisessa (Ruzek ym., 2016)

Mitä tiedetään aikaisemmasta tutkimuksesta?

- Opettaja-oppilasvuorovaikutus on kaksisuuntaista (Downer ym., 2010; Nurmi, 2012)
- ✓ Lasten ominaisuudet (mm. koulutaidot, käyttäytymisen pulmat) vaikuttavat opettajan heille antaman yksilöllisen tuen laatuun ja määrään, nk. evokatiivisuus (Nurmi ym., 2012; Silinskas ym., 2017)
- ✓ eskarilaisten matala koulutaitoja ennakoivien valmiuksien taso ennakoi korkeampaa tunnetuen, ohjauksellisen tuen ja toiminnan organisoinnin laatua ryhmässä myöhemmin (Pakarinen ym., 2011)

Kuitenkin...

- Vain vähän tutkimusta lasten työskentelytavoista koulutaipaleen alkuvaiheessa, pääosin tutkittu nuorten motivaatio-orientaatioita ja työskentelytapoja
- Opettaja-oppilasvuorovaikutusta on tutkittu havainnoimalla erityisesti Yhdysvaltojen ulkopuolella vähäisessä määrin
- Kaikissa tutkimuksissa ei ole otettu huomioon lasten aikaisempaa taitotasoa ja työskentelytapoja
- Harvat tutkimukset ovat ottaneet huomioon havaintojen ryvästeisyyden (monitasomallinnus)

Tutkimuksen tavoitteet

(1) Selvittää, missä määrin opettaja-oppilasvuorovaikutuksen laatu on yhteydessä lasten työskentelytapoihin (aktiivinen ja passiivinen välttely), kun aikaisemmat koulutaidot, sukupuoli, ikä ja äidin koulutustausta kontrolloidaan

(2) Tarkastella, missä määrin lasten työskentelytavat ovat yhteydessä opettaja-oppilasvuorovaikutuksen laatuun, kun aikaisemmat koulutaidot, sukupuoli, ikä ja äidin koulutustausta kontrolloidaan

Osallistujat

- Otos **166** lasta (76 tyttöä, 90 poikaa) kolmesta eri kunnasta tutkittiin 1. ja 2.luokalla
- 70 luokkaa, 2–4 lasta per luokka osallistui koulupäivän aikana yksilötutkimukseen, jossa tehtiin luku- ja laskutaitoa kartoittavia tehtäviä
- 32 luokanopettajaa osallistui vapaaehtoisin havainnointeihin
(**25** pysyi samana 1-2 lk ja kun pienluokat ym jätettiin pois)
- Opettajat, jotka osallistuivat havainnointeihin, eivät eronneet merkitsevästi muista aineiston opettajista

Opettaja-oppilasvuorovaikutus

- **CLASS K-3** (Pianta, La Paro, & Hamre, 2008)
- Luokkia havainnoitiin kahtena eri päivänä (3 oppituntia x 2), kaksi havainnoijaa paikalla
- Arvioitsijareliabiliteetit ICC = .80
- 10 osiota arvioitiin asteikolla 1-7: matala (1,2), keskimääräinen (3-5), ja korkea (6,7) laatu.
- **Tunnetuki** $\alpha = .97$ (1lk), $.98$ (2lk);
- **Ryhmän toiminnan organisointi** $\alpha = .87$ (1lk), $.97$ (2lk);
- **Ohjauksellinen tuki** $\alpha = .93$ (1lk), $.97$ (2lk)

VUOROVAIKUTUKSEN LAATU

(CLASS Pre-K; K-3; Pianta ym. 2008)

Tunnetuki

Myönteinen ilmapiiri

Kielteinen ilmapiiri

Opettajan sensitiivisyys

Lasten näkökulmien
huomioiminen

Toiminnan organisointi

Käyttäytymisen säätely

Tuotteliaisuus

Ohjauksen muodot

Ohjauksellinen tuki

Käsitteiden oppiminen

Kielellinen
mallintaminen

Palautteen laatu

CLASS-observointimenetelmä: 20 min sykliä

Arviointi : 1-2 = matala; 3-5 keskimääräinen; 6-7 korkea laatu

LAADUKAS VUOROVAIKUTUS RYHMÄSSÄ

Tunnetuki

Teaching Through Interactions (TTI)
(Hamre ym., 2013)

- Turvallinen ilmapiiri , hyvä ryhmähenki, kokemus välittämisestä ja arvostuksesta
- Vähän kielteistä kommunikointia ryhmässä
- Opettajan sensitiivisyys vahvaa, yksilöllistä huomiointia, lasten aloitteisiin vastaaminen
- Ystävällinen ja kohtelias kommunikointi

Toiminnan organisointi

- Selkeät säännöt, vähän tarvetta muistuttaa , ennakoiva puuttuminen
- Hyvin suunniteltu ja valmisteltu
- Työskentelyaika käytetään tehokkaasti
- Siirtymät ovat joustavia ja toimivia

Ohjauksellinen tuki (oppimisen ohjaaminen)

- Toiminta, vuorovaikutus ja kielellinen mallintaminen tukevat ymmärtämistä, ajattelua, ongelmanratkaisua ja käsitteiden oppimista
- Palaute on oppimisprosessia ohjaavaa
- Lapset ovat aktiivisia toimijoita ja osallistuvat aktiivisesti

Työskentelytavat

- Koulutetut testaajat arvioivat yksilötestaustilanteen jälkeen lasten tyypillistä toimintaa käyttäen Observer-rating Scale of Achievement Strategies (OSAS; Nurmi & Aunola, 1998)
- Kuusi väittämää, joista kaksi aktiivista ja neljä passiivista välttelyä koskevia: esim. *Jos tehtävässä ilmenee vaikeuksia, lapsi alkaa tehdä jotain muuta; Jos tehtävässä ilmenee vaikeuksia, lapsi lopettaa tekemisen ja jää passiivisesti odottamaan*
- **Aktiivinen välttely** $\alpha = .89$ (1lk), $.88$ (2lk)
Passiivinen välttely $\alpha = .82$ (1lk), $.74$ (2lk)

Kontrollimuuttujat

- **Sanatason lukutaito** (ALLU; Lindeman, 1998) ja **aritmeettiset taidot** (Aunola & Räsänen, 2007) testattiin 1. ja 2.lk
- **Lasten ikä** kuukausina 1.lk alussa ($M = 86.10$ kk, $SD = 3.38$ kk)
- **Luokkakoko** 2 lk 7-28 lasta ($M = 19.59$; $SD = 4.49$).
- **Äitien koulutustausta** (6.1% peruskoulu, 25.5% toisen asteen koulutus, 37% opistoasteen koulutus, 23% ammattikorkeakoulu/ alempi korkeakoulututkinto, ja 35% ylempi korkeakoulututkinto)

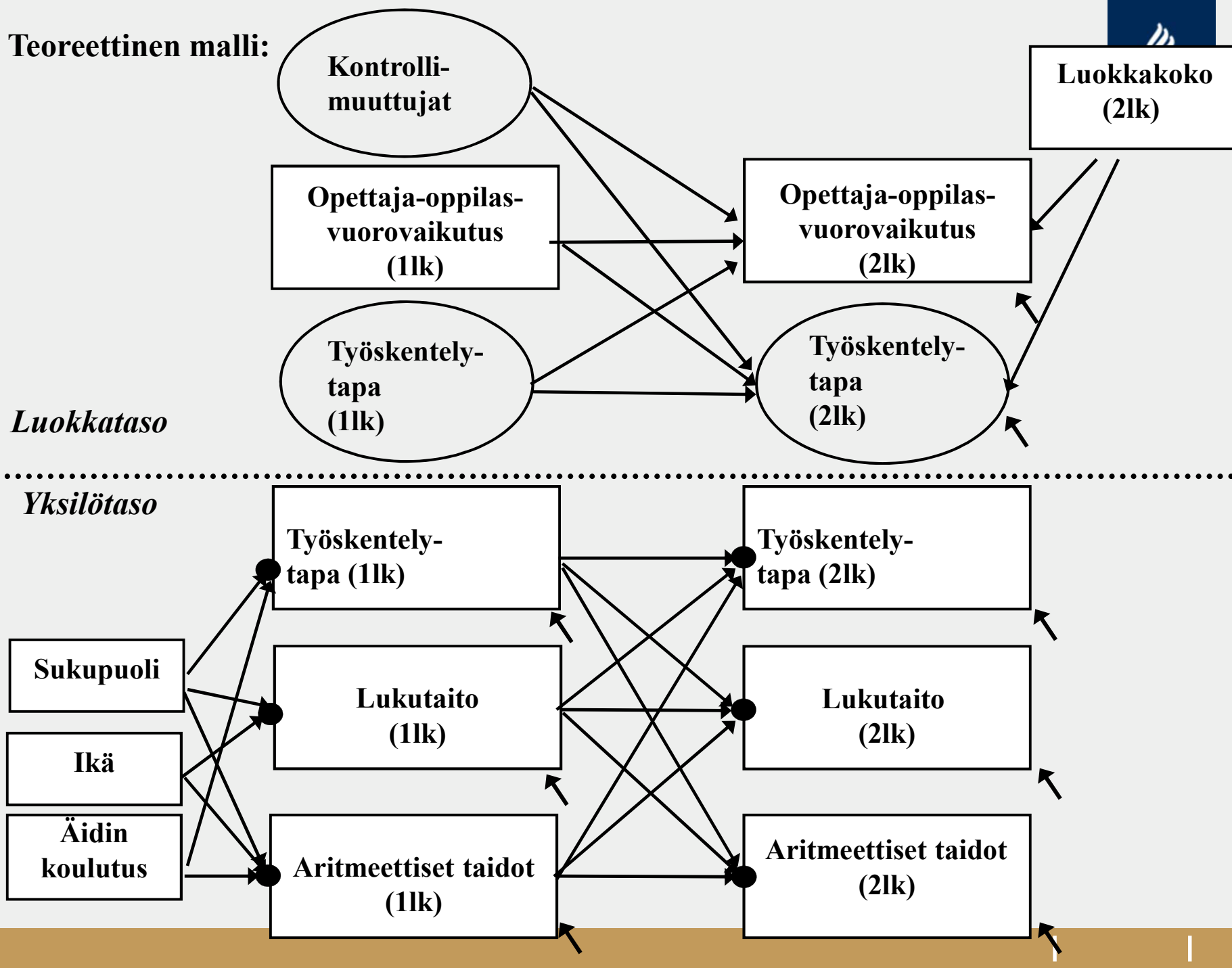
Luokkien väliset erot

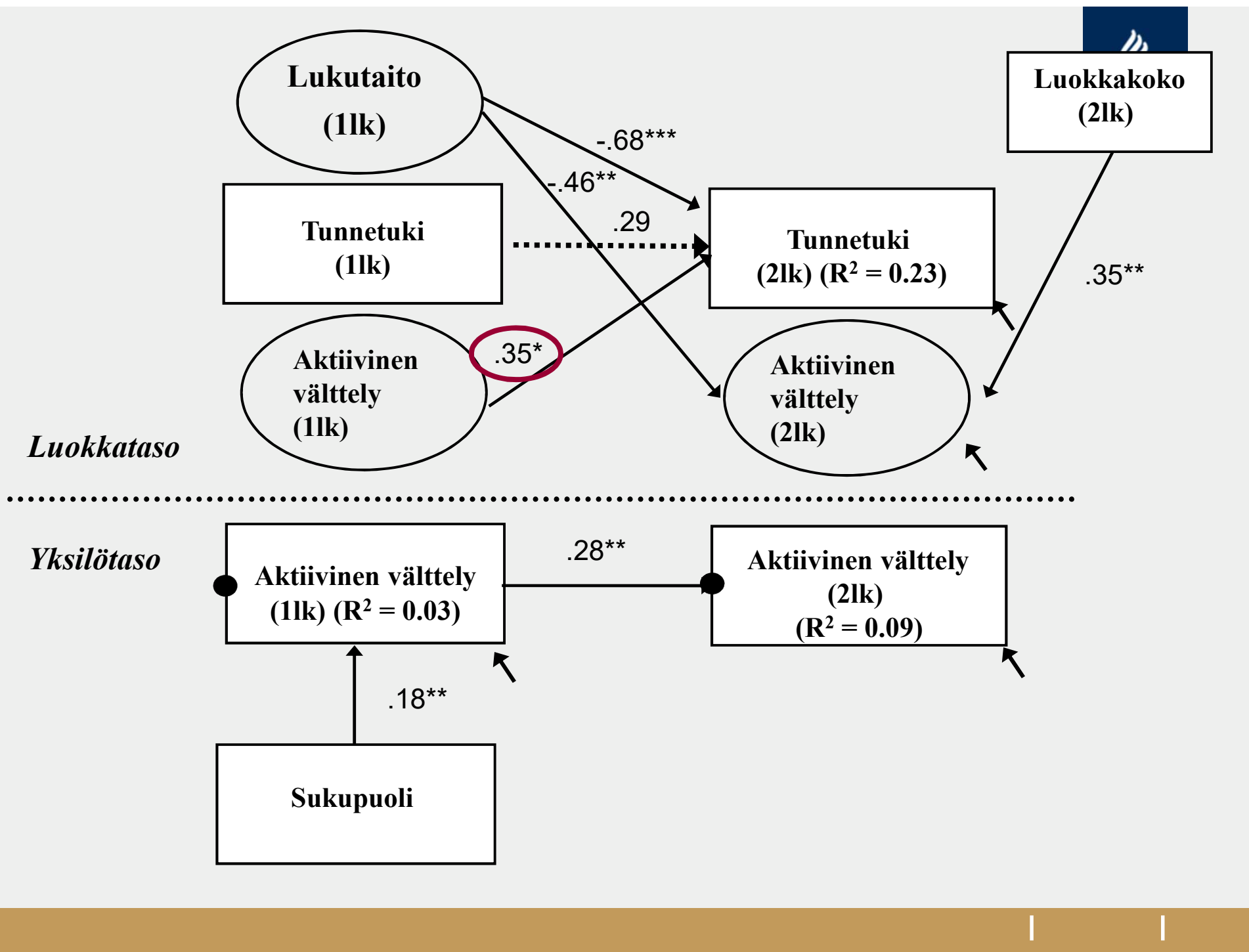

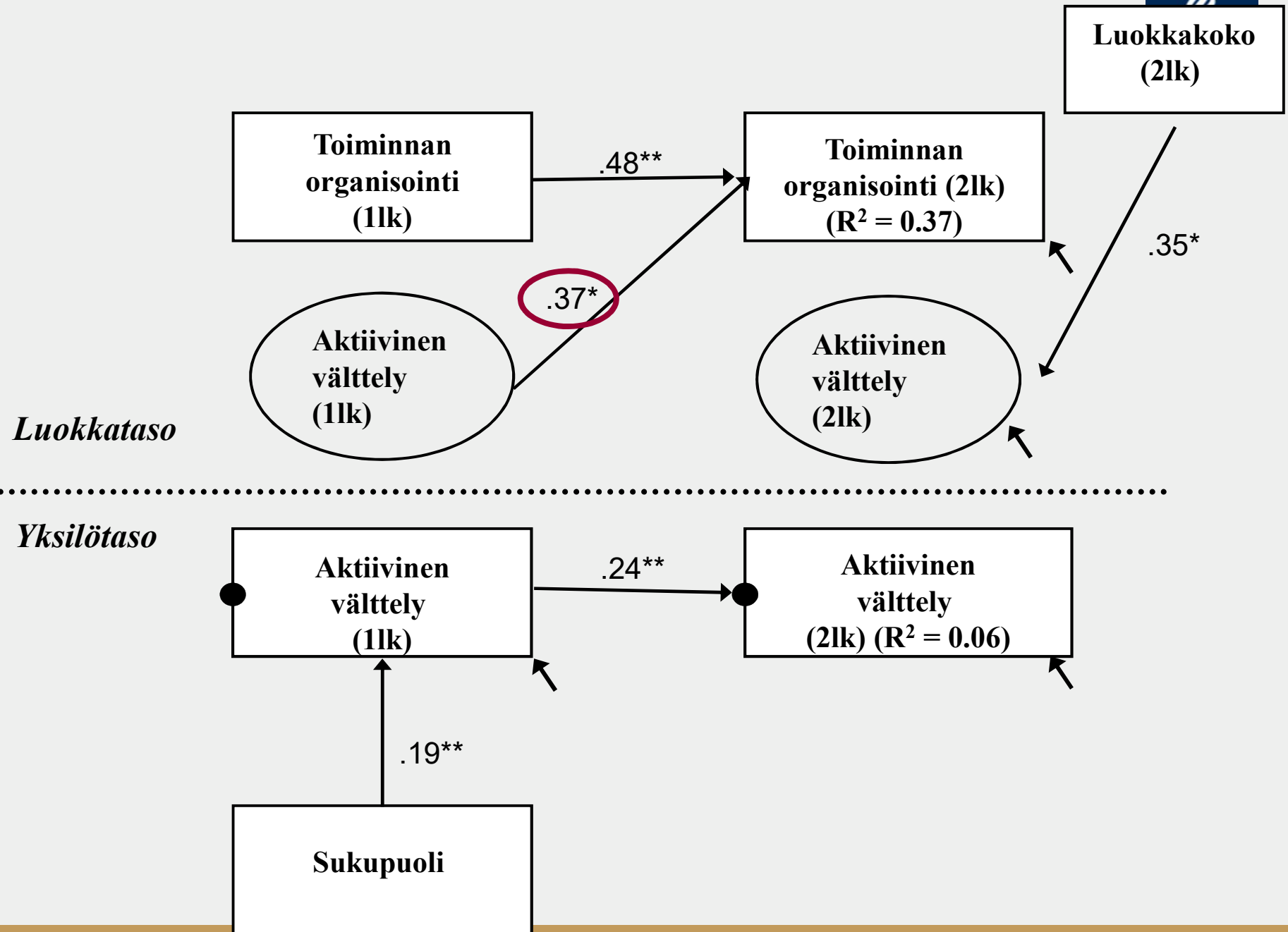
Muuttuja	ICC
Aktiivinen välttely (1lk)	.24**
Aktiivinen välttely (2lk)	.29*
Passiivinen välttely (1lk)	.36*
Passiivinen välttely (2lk)	.28*
Lukutaito (1lk)	.19*

*Note . * $p < .05$, ** $p < .01$*

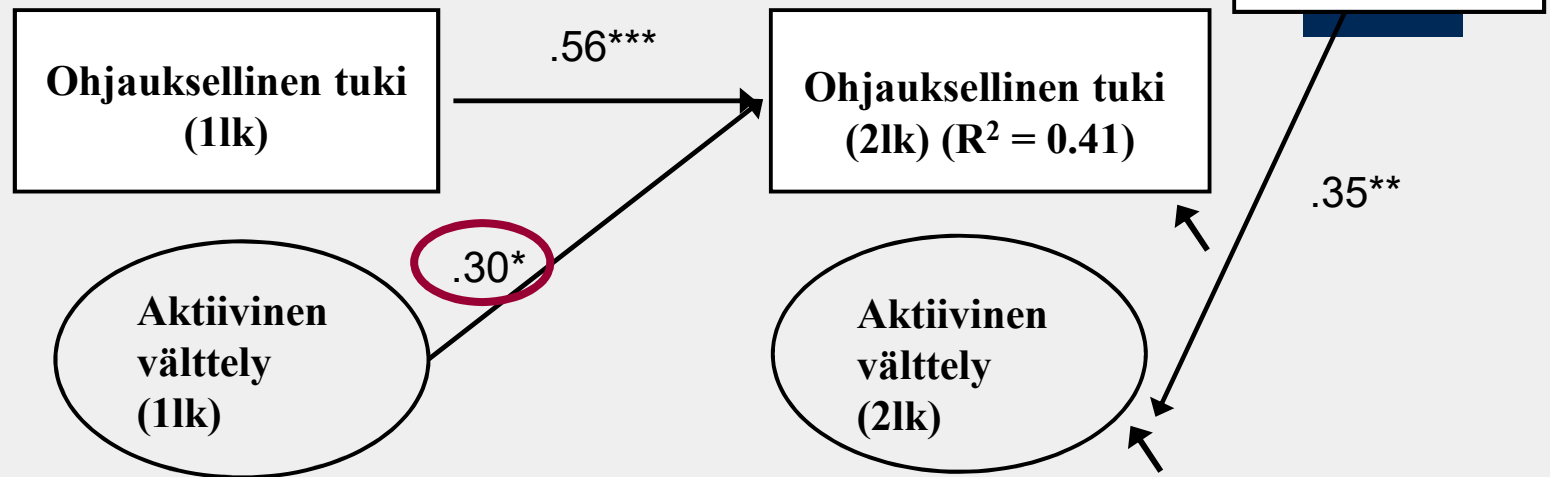
Teorettinen malli:

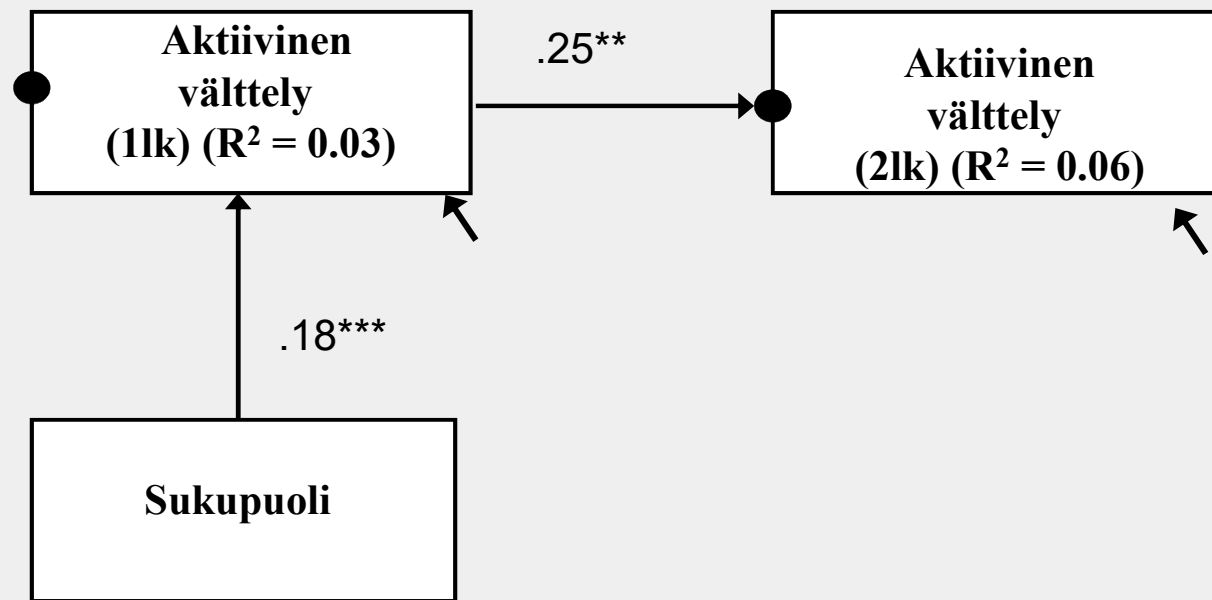

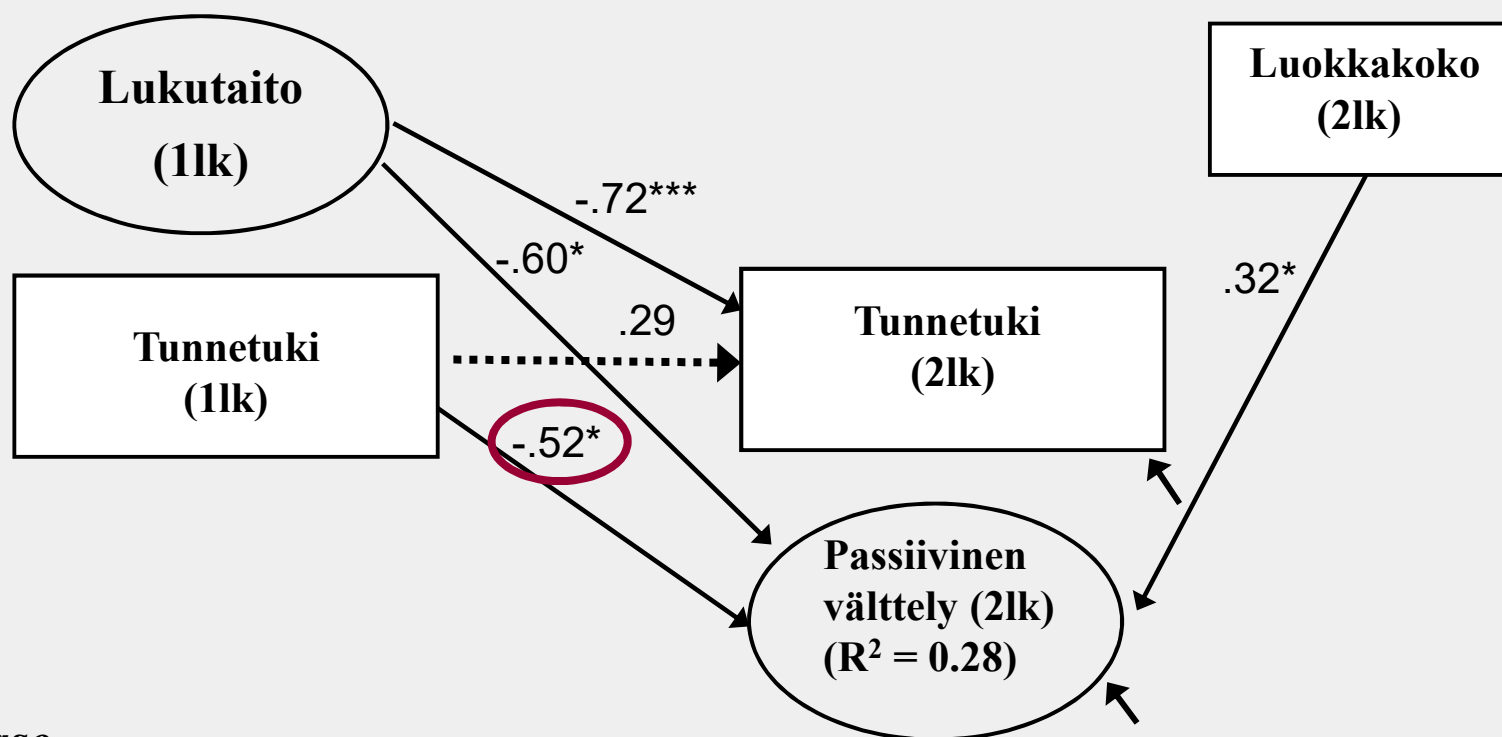

Luokkataso

Yksilötaso

Luokkataso

.....
Yksilötaso

Rajoituksia

- pieni otoskoko (havainnoidut opettajat ja vain 2-4 lasta per luokka)
- Tutkija-arvioiden käyttö (mitä mittaa?)
- Yleinen laatu (CLASS) versus oppilaiden yksilölliset kokemukset ja yksilöllinen opettaja-oppilassuhde (STRS). Laatu ei ole kaikille sama kokemus!

Johtopäätöksiä

- Opettaja-oppilasvuorovaikutuksen kaksisuuntaisuus. Opettajat näyttävät reagoivan **aktiiviseen tehtävien välttelyyn** panostamalla opettaja-oppilasvuorovaikutuksen laatuun (vrt. Nurmi ym., 2012) → näkyvämpää ja häiritsevämpää?
- Erityisesti **tunnetuella ja ilmapiirillä** on merkitystä lasten aktiiviselle yrittämiselle ja tehtäviin keskittymiselle haastavissa tilanteissa
- Passiivisesti välttelevien lasten tunnistaminen → saavatko he tarvitsemansa tuen?

Keneksi opettamasi lapset osoittautuvat?

Millaisilla tunteilla, millaisella asenteella, oppimiskyvyllä, ajatteluvoimalla, taistelutahdolla, sinnikkyydellä, kypsyydellä, mielikuvituksella tai rohkeudella nämä lapset ovat luokassasi oppimassa?

Miten valmis sinä opettajana olet tutustumaan näihin erilaisiin oppilaisiisi ja huomioimaan heidän erityisiä piirteitään?

***”Ihmiset unohtavat, mitä olet tehnyt.
Ihmiset unohtavat, mitä olet sanonut.
Mutta he eivät unohda niitä tunteita,
joita olet heissä herättänyt.”***

Maya Angelou (yhdysvaltalainen kirjailija ja ihmisoikeusaktivisti)

Kiitos!

<https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/psykologia/huippututkimus/alkuportaat>